

Italias kapitulasjon

Taler

Arne Ording

Dato

15 september 1943

Sted

Londons radio

- 1 Kampen om Italia er i ferd med å utvikle seg til et stort og blodig slag, uten sammenligning det største i Vest-Europa etter Frankrikes sammenbrudd. Mussolinis fall 25. juli var antagelig en overraskelse for de allierte, og de var, til tross for at felttoget på Sicilia var gått fortere enn beregnet, ennå ikke ferdig til å
- 5 åpne en invasjon av det italienske fastland. Man kan si at den politiske utvikling gikk fortere enn den militære. I de følgende uker fullførte de allierte erobringen av Sicilia, og 3. september begynte invasjonen av fastlandet ved at den 8. armé gikk i land i Calabria. Samme dag godtok Badoglios regjering de alliertes krav om «overgivelse uten vilkår». Den 8. september ble det offisielt kunngjort at
- 10 det var sluttet våpenstillstand og samtidig gikk den 5. amerikansk-britiske armé i land ved Salerno, sør for Napoli.

- Våpenstillstanden ga de allierte store militære fordeler. Den betydde at ca. 60 italienske divisjoner i Italia, på Balkan og i Sør-Frankrike ble trukket ut av
- 15 krigen, de allierte fikk kontroll over storparten av den italienske flåten, landgangen i Calabria kunne foregå praktisk talt uten motstand og den videre framrykking ble bare hemmet av tyske baktropper. Det ville imidlertid være naivt å tro at kapitulasjonen ville føre til at tyskerne ville oppgi det italienske fastland uten kamp. Den tyske propagandaen var meget usikker i tiden etter
- 20 Mussolinis fall, og det er mulig at det virkelig lyktes for Badoglio å føre tyskerne bak lyset og at selve kapitulasjonen var en overraskelse for dem. Men tyskerne ventet sikkert en invasjon av Italia, og de var klar over at den italienske armé og det italienske flyvåpen var uten militær betydning. Hvis de allierte erobret den norditalienske sletten, ville de få flyplasser som kunne true Tysklands viktigste
- 25 industrisentra i området fra Østerrike til øvre Schlesien, liksom Nord-Italia ville være en utmerket utfallsport både mot Balkan og Sør-Frankrike. Tyskerne har alltid søkt å forsvare den «européiske festnings» utenverker, fordi de fremfor alt vil søke å unngå at krigen blir ført på tysk jord og at de allierte får nye flyplasser i nærheten av tysk territorium. Derfor benyttet tyskerne ventetiden til å sende

nye tropper til Italia. Før invasjonen regnet man med at tyskerne hadde 7-8 divisjoner her, men nå er det sannsynlig at tallet er mer enn det dobbelte.

Det var dem som trodde at tyskerne ville innskrenke seg til å forsvare Posletten.

35 I forrige uke tok imidlertid tyskerne makten i Roma for å sikre seg kontrollen over jernbanelinjene til Sør-Italia, og i de siste dager har de gått til voldsomme motangrep mot den 5. armé i Salernodistriktet. Det er en flat stripe langs kysten her som er vel egnet til landgang, og selve landgangen foregikk også uten store vanskeligheter. Den flate kyststripen er imidlertid smal, og tyskerne som
40 åpenbart var forberedt på en landgang i dette område, hadde satt seg fast i sterke stillinger på høydene øst for sletten. Herfra har de beskyttet de allierte styrker med artilleriild og gjort utfall med tanks og sjokktropper mot de alliertes langstrakte linje. Kommuniqueene nevner at tyskerne bruker minst 3 divisjoner, derav to panserdivisjoner. Begge parter har fått forsterkninger. Det går antagelig raskere å
45 få forsterkninger til lands med jernbanen til tross for at de allierte utsetter både jernbaner og veier for et voldsomt bombardement fra luten. På den annen side må man regne med at de allierte har større reserver både av menn og materiell. Det gjelder å holde bruhodet så lenge at disse reserver kan bli landsatt med tilstrekkelig tanks og artilleri. Det er en vanskelighet at det bare er en havn med
50 kaianlegg av noen betydning, nemlig Salerno, og den er forholdsvis liten. Det er også en fordel for tyskerne at de har flyplasser i nærheten av slagmarken som gjør det mulig for dem å bruke korttrekkende jagerfly, og de har åpenbart styrket sin luftflåte i kampområdet. Under landgangen ble de allierte tropper beskyttet av fly fra hangarskip. Deres flyplasser ligger lenger borte fra slagmarken enn de
55 tyske, og deres jagere kan bare være over kampområdet i forholdsvis kort tid. Dette skulle imidlertid forandre seg ettersom den 8. arme rykker videre mot nord, og ettersom de allierte får satt i stand de nye flyplasser i sør og sør-øst.

Mens de tyske stridskrefter er bundet i den voldsomme kamp omkring Salerno,
60 rykker den 8. armé raskt fram langs kysten av Calabria. Den 8. armé har også, praktisk talt uten å møte motstand, besatt den viktige havnebyen Taranto og det ser ut til at flåtehavnen ikke er meget skadet. Herfra trenger en styrke mot nord-vest, langs en vei som fører fram til Salerno. Alle disse styrkene søker å komme den 5. armé til unnsetning, mens tyskerne søker å sinke dem ved miner
65 og baktroppssaksjoner. Veiene går delvis gjennom et vanskelig terreng. En annen del av den 8. armé har rykket mot nord-øst for Taranto og besatt størstedelen av Apulia, som er «hælen» på den italienske støvlen. Her ligger en rekke flyplasser, og de allierte har tatt de to viktigste havnebyene ved Adriaterhavet, Brindisi og

70 Bari. De rykker videre nordover mot byen Foggia, som er omgitt av store flyplasser. De allierte er derfor i ferd med å få kontroll over streket ved Otranto mellom Sicilia og Balkan. De vil også kunne rykke vestover fra Bari mot Napoli, og flyplassene i dette område ville være av nytte i slaget om Salerno.

75 De politiske og administrative forhold i Italia er meget uklare. Badoglio selv er en konservativ general, men det var, i det minste i den siste tid, tydelig at han var villig til å gjøre innrømmelser til de demokratiske krefter, og det er ikke tvil om at våpenstillstanden ble hilst med glede av det store flertall av det italienske folk. Den italienske flåtes skjebne er også et vitnesbyrd om at italienerne søker å være
80 lojale mot våpenstillstandens betingelser. Det er kommet mange meldinger om italiensk motstand mot tyskerne, særlig i Nord-Italia. Det er umulig å vite hvor meget denne motstand har betydd, men det kan ikke være noen tvil om at det hersker en sterk anti-tysk og anti-fascistisk stemning, fremfor alt i de norditalienske byene. Tyskerne blir nødt til å kjempe med en fiendtlig
85 befolkning i ryggen. Befrielsen av Mussolini kan ha en viss politisk og psykologisk virkning i Tyskland. Den tyske propagandaen hevdet like etter kapitulasjonen at det var dannet en nasjonal fascistisk regjering, men den var helt anonym og Hitler nevnte den ikke i sin tale. Det er sannsynlig at det nå vil bli opprettet en slags regjering av fascistiske desperados med Mussolini som sjef.

90 Begivenhetene den 25. juli viste at Mussolini hadde mistet sin autoritet i det fascistiske parti. Hans fall ble hilst med tilfredshet i hele folket, og det var bare noen ubetydelige fascistiske grupper som gjorde forsøk på å forsvare det fascistiske styre. I de følgende uker brakte de italienske aviser avsløringer av
95 Mussolinis privatliv, og det ble trukket fram en rekke tilfelle av grov korrupsjon blant de fascistiske ledere. Mussolinis popularitet vil ikke vokse etter at han faktisk er blitt Hitlers fange, og Hitler har ikke gjort det bedre ved å si temmelig tydelig at Mussolini var altfor god for det italienske folk. Dessuten har tyskerne overlatt hele Dalmatia til den kroatisk «regjering» under Pavelitsj. En ny
100 regjering under Mussolini vil bare bli en quisling-regjering uten noen autoritet i Italia eller annetsteds.

Det avgjørende blir i hvert tilfelle styrkeforholdet mellom de tyske og de allierte stridskrefter. Den offensive strategi som tyskerne har fulgt, er typisk både for
105 Hitler og for Rommel som er blitt øverstkommanderende i Nord-Italia. Denne strategi har tidligere brakt tyskerne store seire, men den har også brakt dem kostbare nederlag både i Russland og i Nord-Afrika. Sett på lengre sikt er

tyskernes stilling i Sør- og Mellom-Italia meget utsatt med dårlige
110 forbindelseslinjer som ligger utsatt for angrep både fra sjøen og fra luften.
Fremfor alt betyr Hitlers beslutning om å oppta en avgjørende kamp om Italia
at tyskerne blir nødt til å engasjere store troppemasser på sørfronten. Det er
sannsynlig at tallet på de tyske tropper i Italia nå nærmer seg en halv million
mann. Dertil kommer at Hitler må skaffe erstatning for de 25-30 italienske
115 divisjoner på Balkan. De kroatisk quislinger vil få mer enn nok å bestille med å
kjempe mot de jugoslaviske patrioter som nå kontrollerer en del av den
dalmatiske kyst. Det er videre tvilsomt om de bulgarske divisjoner er pålitelige.
Alt dette betyr at det faktisk er skapt en «annenfront» i Sør-Europa og at det vil
være umulig for Hitler å sende forsterkninger til den russiske front hvor de i høy
120 grad trenges.

Den russiske offensiv på østfronten har gått fra seier til seier. I går kom det
melding om at russerne hadde erobret Brjansk, som ligger på vestre bredd av
elven Desna, en bielv til Øvre Dnjepr. Brjansk var tyskernes sterkeste stilling
125 mellom Smolensk og Kiev. Fra Brjansk rykker russerne nå videre mot vest, langs
jernbanelinjen til Brest-Litowsk, mot det viktige jernbaneknutepunktet Gomel.
Samtidig rykker de videre mot nord-vest mot Roslavl, et annet viktig
knutepunkt. Begge disse framstøt må sees som forberedelser til et hovedangrep
mot Smolensk, tyskernes viktigste basis på østfronten. Videre har russerne
130 fortsatt sin framrykking mot Kiev, tyskernes viktigste støttepunkt i Ukraina. Sør
for dette framstøtet, sør-vest for Karkov, har tyskerne forsvart seg med stor
energi, og de holder ennå de viktigste jernbanene fra Karkov til Dnjerbuen med
knutepunktene Poltava og Krasnograd. Hensikten med forsvaret av dette
område er å dekke tyskernes retrett fra Donetzbassenget i sør-øst. Her har
135 russerne erobret tilbake de rike kull- og industridistriktene, og etter å ha tatt
Stalino rykker de mot de to viktigste byene ved Dnjeprbuen. Dnjepropetrovsk
og Zaporosje. Denne gang er det russerne som håper på at det tørre været skal
holde seg, og de venter å nå fram til Dnjepr før høstbløyten setter inn. Det vil
bl.a. føre til at de tyske troppene på Krim kommer i en utsatt stilling. Det er
140 sannsynlig at tyskerne vil prøve å holde Krim så lenge som mulig fordi havnene
og flyplassene på denne halvøya ville være utmerkede utgangspunkter for en
eventuell russisk aksjon mot Romania. Den russiske offensiv har før til meget
store resultater, og det er mulig at tyskerne også vil bli tvunget til å oppgi
Dnjerbuen og trekke seg tilbake til en linje fra Odessa over Pripetsumpene til
145 Riga. Det er imidlertid her, liksom lite som på sørfronten, noe tegn til sviktende
moral blant de tyske troppene.

Kilde

Arne Ording: 100 kronikker. Oslo 1946, s. 260-264.

150

Emner

Andre verdenskrig, Fascisme, Krig, Radiotale

URI

<https://www.virksommeord.no/tale/italias-kapitulasjon>

155

160

165

170

175

180

185